

2.predavanja iz Filmske i tv kulture

Za drugu godinu vaspitačkog smera

MEDIJI I OBRAZOVANJE 2

Mnogi teoretičari i istraživači , poslednjih nekoliko decenija, od kada mediji postaju sastavni deo svakodnevnog života, pokazuju da ljudi nisu „kulturne budale“ i da je onaj isti nagon za traženjem puteva slobode, koji je obeležavao živote ljudi u prethodnim vekovima, aktiviran još snažnije u vremenu u kome mediji konstituišu „novi poredak univerzuma“. Da li je taj univerzum hiperrealnost bodrijarovskog tipa, gde su medijski znaci i slike osamostaljeni i ispražnjeni od svakog realnog značenja, ili je to univerzum ispresecan stvarnom stvarnošću, ostaje otvoreno pitanje. Čini se, ipak, da se stvarna stvarnost više nikada ne može vratiti na ono gde je nekada bila i šta je nekada značila. Poslednjih decenija filozofija dovodi u pitanje našu „zabludu“ o tome da je takva stvarnost ikada postojala bez naše, ljudske intervencije. Ako je tako, a čini se da jeste, onda zaista započinje jedna nova epoha, novi period u evoluciji čoveka i čovečanstva, čija struktura, smisao i forma postaju najveći izazov u budućnosti. Za sada još totalna nepoznanica, u mnogome povezana s naučnom fantastikom, ta budućnost zahteva aktivnu ljudsku participaciju da bi i dalje bila čovekova i za čoveka.

Sva sila naučnog mišljenja, gotovo sve humanističke i društvene discipline, a kao što smo videli i one koje pripadaju prirodnim naukama, danas učestvuju u identifikaciji problema u vezi sa novom medijskom civilizacijom, predviđanjima o njenom daljem razvoju i predlaganjem najboljih puteva za njeno što uspešnije funkcionisanje. U svemu tome dominiraju dva osnovna pogleda. Jedan, apokaliptični, koji u širenju novih medijskih tehnologija vidi put ka totalnom ovladavanju svetom , stvaranju savršenog „društva nadzora“. Od varijante po kojoj centri moći u čijim se rukama nalaze mediji mogu da indoktrinišu i menjaju svest

celokupnog čovečanstva , preko one u kojoj će ljudska priroda izgubiti osnovne attribute i svesti svoje umne i kreativne potencijale na puku percepciju slika, do varijante po kojoj zbog ogromne količine informacija čovek u potpunosti gubi znanje i mudrost, a apokaliptičari nagoveštavaju budućnost bez čoveka koga smo do sada poznavali. To su vizije potpuno otuđenog sveta, lišenog svakog telesnog kontakta, redukovanih emocija, svedenih na puke afekte, svet u kome će se ljubavne izjave kodirati i šifrirati umesto šaputati na uvo, a zagrljaj i poljupci prenositi slikom, bez dodira i mirisa.

Drugi, optimističan i aktivistički pogled, na medijsku budućnost sveta ukazuje na širenje polja ukome je moguće izražavati različitost , subjektivnost, kreativnost i slobodu. To bi bio svet u kom su krajnosti ostvareni ljudski umni potencijali, lišen pritisaka i nužnosti koje nameće priroda, svet neprekidne i aktivne komunikacije i zbližavanja među ljudima.

Na osnovu svega rečenog pitanje obrazovanja za medije postavlja se kao urgentno i neodloživo. Ali, prvo je važno da definišemo šta pod tim pojmom podrazumevamo. U najopštijim crtama, obrazovanje za medije znači pripremiti mlade i buduće generacije da žive u svetu koji se više nikada ne može vratiti na ono romantično jedinstvo između čoveka i prirode, na idiličnu prošlost odabranih i autoriteta, koji svojom moći , znanjima i umnosti, postavljaju svet na čvrste temelje. Lament nad prošlim sebi mogu da dozvole , samo još generacije srednjegodišnjaka a buduće će od rođenja pa do smrti živeti sa medijima i u njima.

To će biti njihova stvarnost. U tom smislu, neophodno je pristupiti novom poretku stvari s velikim kapacitetom znanja, mogućnošću razumne procene, etičkim principima utemeljenim u neupitnim vrednostima međuljudske komunikacije i trasirati teren nakome će ljudi lagodno , ali spunom odgovornošću kreirati društveni i individualni život. Obrazovanje za medije treba da uči čitanju medijskih poruka, što znači, prihvatiti da one ne prenose ono što se zbiva u stvarnosti, „da nisu prozor u svet“ već aktivni stvaraoci toga sveta. Dešifrovanje medijskih poruka podrazumeva izoštreno oko i čitanje izneđu redova da bi se prepoznali parcijalni interesi, znanja ili namere, koji zahvaljujući svom javnom statusu, mediji teže da nametnu kao opšti, univerzalni pogled na svet. Nužno je učiti mlade da preispituju

i s različitih strana posmatraju svaki medijski tekst da bi otkrili ko ga je pisao i sa kojim ciljem. To podrazumeva i izrađivanje mehanizma „odbrane“ od „potkožnog“ delovanja medijskih sila i poruka, što, drugim rečima, znači razvijanje otvorene kritičke svesti. Ukoliko u društvenoj, ekonomskoj i političkoj organizaciji savremenog sveta više nema prostora zaneke radikalne systemske preokrete i promene, onda svakako postoji bezbroj mogućnosti za izražavanje „mikro otpora“ u sitnim „kapilarima“ društva. Yato razvijanje kritičkesvesti, uprkos činjenici da se taj pojam smatra prevaziđenim i suviše u duhu nekih prevaziđenih ideologija, i dalje treba da bude cilj nesamo za buduće generacije, veći za one koji u ovom trenutku posustaju, sumnjajući da njihova reč i delo mogubiti delotvorni.

Još jedan aspekt obrazovanja za medije predstavlja i učenje da se u njima kreativno učestvuje. Gotovo nepostoji oblast umetnosti koja ser iz nekada visokih sfera, danas nije preselila u medije. Gotovo ne postoji ni jedna oblast znanja koju mediji ne mogu da formulišu i komuniciraju, učestvujući sami u jednom sveobuhvatnom i stalnom procesu obrazovanja. Rečju, obrazovanje za medije treba da započinje od najranijeg uzrasta i da traje permanentno do zrelosti s obzirom na to da je brzina promena i količina informacija s kojima se danas susrećemo toliko velika, da niko u tom procesu ne sme da zastane i zadovolji se onim što je već stekao i naučio.

Ono što nam se na kraju postavlja kao osnovno pitanje jeste kako pristupiti tom novom obrazovanju i koji je osnovni mediji koji će u njemu učestvovati. Čini se da ćemo u tom pogledu morati da se vratimo staroj, dobroj knjizi, koja i dalje predstavlja jedini mediji koji mnoštvo činjenica može da sistematizuje, nepregledan broj informacija ume da organizuje, delujući ne samo na čula i percepciju već i na dublje slojeve duha.

U našoj sredini, svest o nužnosti obrazovanja za medije, nije razvijena i veoma mali broj izdavača pokušava sveobuhvatno da pristupi ovom problemu iz perspektive različitih disciplina...

